

Mit tehetünk a jövő nemzedék érdekében?

(Elnöki megnyitó.)

Írta: Szirmay Oszkámé.

Tudunk-e gondolni a jövőre most, mikor a jelen rémei megbénítanak minden gondolatot s úgy érezzük, mintha elveszett volna a szilárd talaj lábunk alatt, melyen haladva készíthetjük elő a jövőt? A jövőért való gondoskodást nem akasztja-e meg a kételkedés, vájjon mi fog megmaradni ezen a népvándorlás minden rémeit meghaladó pusztítás után, és lesz-e ki nek megmentenünk a jövőt?

Mindig azt hittük, hogy az egyén kedvéért működik az állam közössége s most azt kell látnunk, hogy az egyén értéke mintha teljesen megszűnt volna, az egyének csak a tömegnek részei s a tömegek feláldoztatnak, átgázolva minden egyéni érdeken, oly célokért, melyek az egyén előtt homályosak.

De akik élünk és lélegzünk, ne nézzük csupán megkövült fájdalommal a milliók pusztulását.

Ne az egyén szempontjából nézzük a világot, hanem legyünk annak tudatában, hogy van valami, ami túléli az egyén pusztulását: a nemzet, mint egész és a nemzetek összessége: az emberiség, az túléli a pusztulást. Akik elpusztultak, életre nem szólíthatók, de akik megmaradtak s akik eljövendenek, azoknak készíthetünk elő emberhez méltóbb sorsot, mint a miénk.

Nagy önmehtagadás kell ahhoz, hogy a jövő kérdéseivel foglalkozzunk, mikor úgy kellene, hogy min-

den érző lelket egy érzés töltsön el, egy gondolat foglalkoztasson, egy nagy akarás szólítson tetterre: a béke siettetése. úgy érezzük, hogy szinte okozói vagyunk a háború borzalmainak, ha szüntelen nem dolgozunk mindannyian azon, hogy megszüntessük.

De a jelenkor szenvedéseiből merítsük az erőt, hogy jövőnk sorsunknak ne csak szenvedői, hanem megteremtői legyünk. A száguldó, elvadult mén sörényébe hiába kapaszkodunk; de ha kezünkben a gyeplő, akkor irányíthatjuk futását.

E rémes kor eseményei véres tanúságot tesznek amellet, hogy, az emberiség egyoldalú nemi uralmával rossz úton haladt, mert íme a jogtipró erő, a mindenkeresztülgázoló erőszak lett úrrá a világ felett. Ne nézzük, hogy innen vagy túlról nagyobb-e a bűn, itt is, ott is emberek csinálták, férfiak, és a férfiuralom eredményének kell a háborút tekintenünk. Ami a háború rémei közt nemes és felemelő jelenség volt, az elszántság, az önmegtagadó kötelességteljesítés, a könyörtület isteni nyilvánulásai, azok már nem férfias, hanem tisztán emberi tulajdonságok, azokat gyakorolták férfiak, nők egyaránt, ki-ki a reá kényszerített vagy megengedett hatáskör keretében. Mindaz, ami tisztán, nemesen emberi munka, szüneteit kegyetlenül; nincs e kornak festménye, szobra, költeménye, zeneműve, meiy a (Michel Angelok, a Beethovenek, a Goethék, a Petőfik trónjára emelné mesterét. De van erőszak, jogtiprás, pusztulás, kiéheztetés.

E háború az egyoldalú férfiuralom teljes csődje. És ha voltak a letűnt időkben, kik tagadhatták, hogy jogos az asszonyok azon követelése, hogy anyai kötelességeik teljesítésére mint egyének és mint nemzetük tagjai követelik a jogot, úgy ma, mikor oly témesen mellettünk bizonyít a háború, aligha lesz, aki ezen

követelésnek nemcsak jogosultságát, de nemzetmentő fontosságát tagadhatná.

A női munka tért hódított, mert szükség volt a női munkaerőre és a sok elárvult tűzhely mellett a családfenntartás munkája a nőkre hárult. De szervezetlenül, bérzsora mellett dolgoznak.

Akár a gazdasági fejlődést tekintjük, akár az eugenetikai törekvések érvényesülését, az emberiség jól M-" fogott érdeke nélkülözhetetlennek mutatja a női befolyást, — és e befolyás érvényesülésének egyetlen helyes módja a részvétel a törvények alkotásában. Ez lesz az eszköz, mely lehetővé teszi a további munkát. Hogy mily célok felé törekszünk, azt a nőmozgalom mindig hangoztatott követelései jelzik, és soha világosabban nem láttuk céljainkat, mint most, mikor a háború máglya-énye rávilágít a mi egész nyomoruságunkra.

Az öntudatra ébredő nők legtermészetesebb és legsürgősebb követelései az anyavédelem terén voltak, mert érezték, hogy át kell hidalni azt a látszólagos ellentétet, mely a nő gazdasági önállóságra való törekvése és anyasági kötelességeinek teljesítése közt fennáll és mert nem tűrhették az öntudatos nők azt a mérhetetlen igazságtalanságot, mely azon társadalmi felfogásban rejlett, hogy egyrészt a nő anyaságát dicsőítették, másrészt az anyaság maga a nőre nézve szégyen, nyomor, kétségbeesés forrása lehetett.

Ha a nőmozgalom fejlődési mozzanatait tekintjük akár külföldön, akár hazánkban, mindenütt láthatjuk a felhangzó kívánságok közt az anya- és gyermekvédelmet szolgáló intézkedésekre vonatkozó követeléseket; a választójog eszközét is elsősorban az e téren célzott javítások, átformálások számára kívánták. Nevelésügyi, a gyermek jogait védő kérdések foglalkoztatták a mi mozgalmunkat is 12 éves fennállása óta min-

dég s mikor néhány évi működés után az anya- és gyermekvédelmi bizottság megalakulásával Budapesten és a vidéken a gyakorlati munka terére is lépett, az elvi küzdelemnek mintegy azzal akart súlyt adni, hogy a megadott lehetőségek szerint gyakorlati munkával próbált lépésről-lépésre tért hódítani eszméinek; s a gyakorlati munka nap-nap után érintkezésbe hozta mindazzal a nyomorúsággal és bajjal, melyet célszerű törvényhozási intézkedések hiánya okozott, s így újra s újra megacélozta erőnket az elvi harcra.

Az első évek munkája az állami menhelyekkel volt kapcsolatban; az állam megadta a gyermeknek a jogot a megélhetésre és felneveltetésre, mi próbáltuk megadni a gyermeknek a jogot a szeretetre, a mosolyra, a boldogságra. Munkánkat oly kitartóan és oly eredménnyel végeztük, hogy gyermekvédelmi intézményeink egyik vezetője azt hangoztatta, hogy a jogaikért küzdő nők az egyedüliek, akik érzik szociális kötelességeket is. Munkakörünk csakhamar tágult. A szülőintézetekben 4 év óta folytatott rendszeres látogatásaink által, az árvaszékkal kapcsolatban folytatott működés által iparkodtunk az anyákat figyelmeztetni legalább azon jogaik érvényesítésére, melyeket a jelenlegi állapotok nekik megadnak, segíteni rajtuk annyit, amennyit útbaigazítással, jótanáccsal segíteni lehet, egyúttal megismerve, gyakorlati tapasztalatok alapján, a sok bajt és felismerve azok kútforrásait, következett a tapasztaltak alapján a beadványok kora. Ha egy-egy kérelmünknek hely adatott, (mint pl. a betegápolási törvény 1878. 25. §. e. pontjának újból hatályra emelése) egy tollvonással mérhetetlen sok bajnak lehetett elejét venni. De mily lassan haladtunk ezen a téren s mennyire éreztük, hogy gyakorlati munkánk elégtelen, ha a kérdések elvi

részeivel eredményt nem érünk el! Érezzük s tudjuk, hogy a méltányossági elveit minden vonalon csak az egyenjogú polgárjoggal felruházott nő fogja keresztülvinni. Folytatjuk gyakorlati munkánkat, de mindig csak mint az elvi döntésekre, az országos intézkedésekre vezető előkészítést s azoknak ideiglenes pótlását.

De mérhetetlen lassú a mi térhódításunk. S ha egy lépés történt előre, bizonyos, hogy két lépést tesznek visszafelé. Utalok példakép a polgári törvénykönyv tervezetére; ebben némi haladás mutatkozott a második szövegben, de már erős visszaesés volt a harmadik szövegben.

Mindig s mindenütt félintézkedések, kompromisszumok. Most is, mikor a háború rémes pusztításainak behatása alatt az anyavédelmi törekvések szükségből bizonyos népszerűsége tettek szert, halljuk annak hangoztatását, hogy most, mikor pusztul a nép színe-java és mikor természetszerűen csökken a születések száma, kettőzött gonddal kell a megszületett gyermekeket életben tartani, de nem látjuk a célravezető országos törvényszabta intézkedéseket.

Minden anyavédelmi törekvés, mely tulajdonkép a feminisztikus világfelfogásnak egy-egy térhódítása, természetszerűen bennünk fogja a legmelegebb pártolókat a leghűségesebb segítőtársakat találni. Hiszen minden egyes elpusztult csecsemő nemcsak egy-egy későbbi állampolgár hiányát jelenti, hanem egy összeomlott boldogság, anyjának egy ledőlt világ. Készséges segítőtársak leszünk mindig ott, hol megsegíthetjük a nőben az anyát, az anyaság kínszenvedéseiből kihüvelyezhetjük az anyai boldogságot. De nem állhatunk meg; félúton. Nem nyugodhatunk bele az olyan intézkedésekbe, mélyek esetleges alamizsnaszerű segélyekre utalják a nőt akkor, mikor anyasága államfentartó kötelességét

teljesíti, nem nyugodhatunk bele abba, hogy az anyaság megbélyegezzen, nem nyugodhatunk bele abba, hogy zsúfolt lakásokban vérszegény, korcs nemzedéket neveljünk fel, nem nyugodhatunk bele abba, hogy ha az anya többet akar alamizsnánál, ha munkájával akarja fentartani önmagát és gyermekét, nem talál oly szociális berendezéseket, melyek gyermekéről, míg ő dolgozik, megfelelően gondoskodnának; hogy keresetének javarészét arra kell fordítania, hogy gyermekeire felügyeljenek; nem nyugodhatunk bele abba, hogy az otthoni munkának még mindig oly minimális béreivel találkozunk, melyek a legmegfeszítettebb munka mellett sem biztosítják a megélhetést. Nem nyugodhatunk bele abba, hogy a pályák egy része a nők előtt el van zárva, s azokon, melyek meg vannak nyitva, nem jár a férfiakkal egyenlő munkáért egyenlő fizetés; vagy elégtelen kiképzés a nőt egyáltalában csak a másodrangú munkások sorába juttatja. Nem nyugodhatunk bele abba, hogy a szükséges iskolák hiánya a nők nagy részét az analfabéták sorában hagyja meg, mert arra gondolunk, hogy az anya a jövő generációnak nevelője és csak gondos nevelés képesítheti a nőt ezen nevelői feladatra. Nem nyugodhatunk bele, hogy a nemi élet szomorú rendszertelensége, a nemi bajok megelőzésére és gyógyítására hivatott intézkedések fogyatékosága folytán nemi bajokban és azok következményeiben sínylődik a nők nagy része s igiy képtelen egészséges nemzedéket világra hozni és betegsége folytán a munkából is kidől. (Bizonyíték erre a Betegségélyző rendelőinek statisztikája.)

Amint a feminizmus követelései az anyavédelemhez vezetnek, úgy a következetes, céltudatos anyavédelem megkívánja a nők követelésének teljesítését miu-

den vonalon. Nem egyoldalú nővédelmi szabályokat akarunk, mint pl. a nőknek éjjeli munkától való eltiltása, mely míg fennáll, a nő versenyképességét csökkenti, ha meg a »közérdek« úgy kívánja, amúgy is megszegett rendeletté lesz, (lásd a municiógyarak éjjeli munkásnőit stb.). Egyenjogúságot akarunk minden vonalon, egyenlő kiképzési lehetőségeket, egyenlő munkáért egyenlő béreket; központi háztartások megszervezését, elegendő napközi otthonok megnyitását, szoptató szobák kötelező fentartását s ezáltal a nő gazdasági önálló s á g á n a k teljes biztosítását és céljának megfelelő anyasági biztosítás által a nő számára nem alamiznaszerű, de jogos kártalanítást azon időre, mikor anyasága őt a kenyérkereső munkában gátolja.

Kívánjuk a nemi betegségek terjedését megakadályozó intézkedéseknél a nő érdekeinek teljes megóvását, a védelmi korhatár felemelését, a házasságon kívül született gyermek jogának teljes érvényesülését. Akarunk jó iskolákat, melyek a nőket munkára nevelik, jó szakiskolákat, melyek munkára tanítják, Nem érhetjük be azzal, hogy a csecsemők elpusztulását életük első hónapjaiban iparkodunk megakadályozni, hanem az anyai hivatás teljesítésére, életképes nemzedék létrehozására testileg és lelkileg alkalmas, öntudatos anyákat akarunk nevelni.

De mindezt nem akarjuk csupán kérvények, beadványok útján követelni és soha el nem érni; mindezt nem akarjuk a fejlődés ama csigaútjára bocsátani, melyen a szociális fejlődést haladni látjuk, mikor az egyes kérdéseket mélyebben felfogó és az eszmékért síkra szálló férfiak küzdelme mindig megtörik a többség meg nem értésén; hanem akarjuk, hogy az öntudatra ébredt, saját szenvedéseik árán a kérdések megérté-

sére megérett nők összességének legyen befolyása a törvények megalkotására s azok keresztülvitelére.

Egy oly jövő Magyarország kiépítése, mely érdekes legyen arra, hogy érte a jelen Magyarország oly mélyen szenvedett, csak úgy lehetséges, ha a hazának minden férfja, minden asszonya kiveszi részét a munkáiból, érzi munkára való kötelezettségét és megkapja a munkához való jogát. A jövő. Magyarország nevében, a humanizmus és kultúra nevében polgárjogokat a nőnek!

Mint a hazának egyenjogú polgárai fogjuk anyai szeretetünk minden erejével megakadályozni gyermekeink véres pusztulását és fogunk küzdhetni a jövő nemzedékért, fogjuk valóra válthatni azon törekvéseket, melyek nemcsak a faj fentartását, hanem a faj nemesítését tűzik ki célul.